

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

4. svibnja 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 56. UFEU-a – Slobodno pružanje usluga – Usluge oralne i dentalne skrbi – Nacionalno zakonodavstvo kojim se potpuno zabranjuje oglašavanje usluga oralne i dentalne skrbi – Postojanje prekograničnog elementa – Zaštita javnog zdravlja – Proporcionalnost – Direktiva 2000/31/EZ – Usluga informacijskog društva – Oglašavanje putem internetske stranice – Član regulirane profesije – Pravila struke – Direktiva 2005/29/EZ – Nepoštena poslovna praksa – Nacionalne odredbe u vezi sa zdravljem – Nacionalne odredbe kojima se uređuju regulirane profesije“

U predmetu C-339/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, strafzaken (prvostupanjski sud u Bruxellesu čiji je službeni jezik nizozemski, kazneni odjel, Belgija), odlukom od 18. lipnja 2015., koju je Sud zaprimio 7. srpnja 2015., u kaznenom postupku protiv

Luca Vanderborghta,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen (izvjestitelj), predsjednik vijeća, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: V. Tourrès, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 7. srpnja 2016.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Luca Vanderborghta, S. Callens, M. Verhaege i L. Boddez, *advocaten*,
- za Verbond der Vlaamse Tandartsen VZW, N. Van Ranst i V. Vanpeteghem, *advocaten*,
- za belgijsku vladu, C. Pochet, J. Van Holm i J.-C. Halleux, u svojstvu agenata, uz asistenciju A. Fromonta i L. Van den Holea, *advocaten*,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju W. Ferrante, *avvocato dello Stato*,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, D. Roussanov i F. Wilman, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: nizozemski.

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. rujna 2016.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 49. i 56. UFEU-a, Direktive 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća (Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi) (SL 2005., L 149, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 101.; ispravak u SL 2016., L 332, str. 25.)) i Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) (SL 2000., L 178, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka koji je pokrenut protiv Luca Vanderborghta, stomatologa s poslovnim nastanom u Belgiji, jer je povrijedio nacionalni propis koji zabranjuje svako oglašavanje usluga oralne i dentalne skrbi.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 92/51/EEZ

- 3 U članku 1. Direktive Vijeća 92/51/EEZ od 18. lipnja 1992. o drugom općem sustavu za priznavanje stručnog obrazovanja i osposobljavanja kojom se dopunjuje Direktiva 89/48/EEZ (SL 1992., L 209, str. 25.), propisano je:

„Za potrebe ove Direktive:

[...]

- (f) „regulirana profesionalna djelatnost”: profesionalna djelatnost čiji je pristup, obavljanje ili jedan od načina obavljanja u državi članici na temelju zakonskih ili drugih propisa, izravno ili neizravno uvjetovan posjedovanjem dokaza o formalnoj osposobljenosti ili potvrdom kompetencije [...]

[...]” [neslužbeni prijevod]

Direktiva 98/34/EZ

- 4 U članku 1. točki 2. Direktive 98/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. lipnja 1998. o utvrđivanju postupka osiguravanja informacija u području tehničkih normi i propisa (SL 1998., L 204, str. 37.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 42., str. 58.), kako je

izmijenjena Direktivom 98/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. srpnja 1998. (SL 1998., L 217, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 55., str. 11.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 98/34), pojam „usluga” definiran je na slijedeći način:

„[S]vaka usluga informacijskog društva, to jest svaka usluga koja se obično pruža uz naknadu, na daljinu, elektronskim sredstvima te na osobni zahtjev primatelja usluga.

Za potrebe ove definicije:

- „na daljinu” znači da se usluga pruža bez da su strane istodobno prisutne,
- „elektronskim sredstvima” znači da se usluga na početku šalje i prima na odredištu pomoću elektroničke opreme za obradu (uključujući digitalnu kompresiju) i pohranu podataka te potpuno šalje, prenosi i prima telegrafski, radio vezom, optičkim sredstvima ili ostalim elektromagnetskim sredstvima,
- „na osobni [zahtjev] primatelja usluga” znači da se usluga pruža prijenosom podataka na osobni zahtjev.

[...]”

Direktiva 2000/31

5 Uvodna izjava 18. Direktive 2000/31 određuje:

„Usluge informacijskog društva obuhvaćaju široki raspon gospodarskih djelatnosti koje se odvijaju na internetu; [...] usluge informacijskog društva nisu isključivo ograničene na usluge za koje se ugovori sklapaju na internetu već se također odnose, pod uvjetom da predstavljaju gospodarsku djelatnost, i na usluge za koje oni koji ih primaju ne plaćaju naknadu kao što su usluge kojima se putem interneta nude informacije ili komercijalna priopćenja; [...] aktivnosti koje se po samoj svojoj prirodi ne mogu obavljati na daljinu ili putem elektroničke pošte, kao što je zakonom propisana revizija računa poduzeća ili medicinski savjet koji zahtijeva fizički pregled bolesnika nisu usluge informacijskog društva.”

6 Članak 2. te direktive naslovljen „Definicije” određuje:

„Za potrebe ove Direktive, sljedeći pojmovi imaju sljedeća značenja:

- (a) „usluge informacijskog društva”: usluge u smislu članka 1. stavka 2. Direktive [98/34];

[...]

- (f) „komercijalno priopćenje”: svaki oblik priopćenja namijenjen promidžbi, izravno ili neizravno, roba, usluga ili ugleda poduzeća, organizacije ili osobe koje obavljaju trgovačku, industrijsku ili obrtničku djelatnost ili se bave reguliranom strukom. [...]

[...]

- (g) „regulirana struka”: svaka struka u smislu članka 1. točke (d) Direktive Vijeća 89/48/EEZ od 21. prosinca 1988. o općem sustavu priznavanja diploma visokih učilišta dodijeljenih po završetku stručnog obrazovanja i osposobljavanja u trajanju od najmanje tri godine [...] ili članka 1. točke (f) Direktive [92/51] [...];

[...]"

- 7 Članak 8. stavci 1. i 2. navedene direktive, pod naslovom „Regulirane struke” glasi:

„1. Države članice moraju osigurati da je dozvoljeno korištenje komercijalnih priopćenja koja čine u cijelosti ili djelomično uslugu informacijskog društva koju pruža član regulirane struke uz uvjet poštovanja pravila struke posebno u pogledu nezavisnosti, dostojanstva i poštenja struke, profesionalne tajne i pravednosti prema strankama i ostalim članovima struke.

2. Ne dovodeći u pitanje autonomiju strukovnih tijela i udruga, države članice i Komisija moraju poticati strukovne udruge i tijela u uspostavi kodeksa ponašanja na razini Zajednice kako bi se utvrdile vrste informacija koje se mogu dati u komercijalnim priopćenjima u skladu s pravilima iz stavka 1.”

Direktiva 2005/29

- 8 Uvodna izjava 9. Direktive 2005/29 određuje:

„Ova Direktiva ne dovodi u pitanje [pojedinačne tužbe] onih kojima je nepoštenom poslovnom praksom nanесena šteta. Ne dovodi u pitanje ni pravila Zajednice i nacionalna pravila o [...] zdravstvenim i sigurnosnim aspektima proizvoda [...]. Tako će države članice moći zadržati ili uvesti ograničenja i zabrane poslovne prakse zbog zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača na svojem državnom području, neovisno o tome gdje se nalazi sjedište trgovca, primjerice vezano uz alkohol, duhan ili farmaceutske proizvode. [...]"

- 9 Članak 2. te direktive pod naslovom „Definicije” određuje:

„Za potrebe ove Direktive:

[...]

- (c) ‚proizvod’ znači svu robu ili usluge uključujući nepokretnu imovinu, prava i obveze;
- (d) ‚poslovna praksa poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču’ (dalje u tekstu također: poslovna praksa) znači svaka radnja, izostavljanje, tijek postupanja ili zastupanja, tržišno komuniciranje uključujući oglašavanje i stavljanje proizvoda na tržište koje izvrši trgovac, a u izravnoj je vezi s promocijom, prodajom ili dobavljanjem proizvoda potrošačima;

[...]"

- 10 Članak 3. navedene direktive propisuje:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču, kako je utvrđena u članku 5., prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom.

[...]

3. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje pravila Zajednice ni nacionalna pravila u vezi sa zdravstvenim i sigurnosnim aspektima proizvoda.

[...]

8. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje ni jedan uvjet poslovnog nastana ni režima izdavanja odobrenja, kao ni deontološka pravila postupanja ili druga specifična pravila koja uređuju regulirane profesije s ciljem održavanja visokih standarda poštenja pripadnika tog zanimanja, koje im države članice mogu uvesti u skladu s pravom Zajednice.

[...]"

Belgijsko pravo

- 11 U članku 8.d Koninklijk Besluit houdende reglement op de beoefening van de tandheelkunde (Kraljevska odluka kojom se uređuje obavljanje stomatološke djelatnosti) od 1. lipnja 1934. (*Belgisch Staatsblad* od 7. lipnja 1934., str. 3220.) propisano je sljedeće:

„U svrhu informiranja javnosti dopušteno je na zgradu u kojoj kvalificirana osoba [...] obavlja stomatološku djelatnost postaviti samo natpis ili ploču diskretnih dimenzija i izgleda na kojoj se navodi ime stomatologa i eventualno njegova zakonom propisana kvalifikacija, radno vrijeme za stranke, naziv poduzetnika ili tijela za zdravstvenu skrb u okviru kojeg stomatolog obavlja svoju profesionalnu djelatnost; također se može navesti za koji je dio stomatološke djelatnosti taj stomatolog specijaliziran: kirurška stomatologija, oralna protetika, ortodoncija, dentalna kirurgija.

[...]"

- 12 Sukladno članku 1. Wet betreffende de publiciteit inzake tandverzorging (Zakon o oglašavanju u području stomatološke skrbi) od 15. travnja 1958. (*Belgisch Staatsblad* od 5. svibnja 1958., str. 3542.):

„Nitko se ne može izravno ili neizravno ni na koji način oglašavati radi liječenja ili pružanja usluge liječenja bolesti, ozljeda ili anomalija usne šupljine ili zubi, bez obzira na to radi li se o kvalificiranoj osobi, u Belgiji ili inozemstvu, osobito putem izloga ili znakova, natpisa ili ploča koje bi mogle dovesti u zabludu u pogledu pravne naravi djelatnosti koja se oglašava, prospekata, okružnica, letaka i brošura, tiskovnih ili radijskih medija i poruka u kinima [...]"

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 13 L. Vanderborght, u vrijeme nastanka činjenica koje su dovele do poduzimanja kaznenog progona protiv njega, obavljao je kvalificiranu djelatnost stomatologa u Opwijk (Belgija). Progon je protiv njega poduzet zato što je najmanje od ožujka 2003. do siječnja 2014. kršenjem belgijskog prava oglašavao usluge dentalne skrbi.
- 14 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je L. Vanderborght postavio ploču koja se sastoji od tri tiskana dijela na kojima se navodilo njegovo ime, činjenica da je stomatolog, adresa njegove internetske stranice te telefonski broj njegove ordinacije.
- 15 Usto, L. Vanderborght izradio je internetsku stranicu namijenjenu informiranju pacijenata o različitim vrstama tretmana koje obavlja u svojoj ordinaciji. Naposljetku, dao je objaviti nekoliko reklamnih oglasa u lokalnim novinama.
- 16 Kazneni progon poduzet je povodom prijave koju je podnijelo strukovno udruženje Verbond der Vlaamse Tandartsen VZW.

- 17 Državno odvjetništvo 6. veljače 2014. pokrenulo je postupak protiv L. Vanderborghta pred kaznenim sudom. Rješenjem od 25. ožujka 2014. sudsko ga je vijeće uputilo pred Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, strafzaken (Prvostupanjski sud u Bruxellesu čiji je službeni jezik nizozemski, kazneni odjel, Belgija).
- 18 Pred sudom koji je uputio zahtjev L. Vanderborght ističe da su članak 1. Zakona o oglašavanju u području stomatološke skrbi od 15. travnja 1958., kojim se potpuno zabranjuje oglašavanje svih usluga oralne i dentalne skrbi, kao i članak 8.d Kraljevske odluke kojom se uređuje obavljanje stomatološke djelatnosti od 1. lipnja 1934., kojim su propisani određeni zahtjevi u pogledu diskretnosti kad je riječ o natpisima stomatoloških ordinacija, protivni pravu Unije, osobito direktivama 2005/29 i 2000/31 te člancima 49. i 56. UFEU-a.
- 19 Sud koji je uputio zahtjev, temeljeći se osobito na informacijama prema kojima se L. Vanderborght oglašava na internetu kako bi mogao privući pacijente iz drugih država članica i prema kojima on skrbi za pacijente koji dijelom dolaze iz drugih država članica, utvrđuje da glavni postupak ima prekogranični doseg.
- 20 U tim je okolnostima Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, strafzaken (prvostupanjski sud u Bruxellesu čiji je službeni jezik nizozemski, kazneni odjel) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li Direktivu 2005/29 tumačiti na način da joj se protivi nacionalni zakon kojim se potpuno zabranjuje svako oglašavanje, bez obzira na to tko je njegov autor, usluga oralne i dentalne skrbi, kao što je to slučaj s člankom 1. Zakona o oglašavanju u području stomatološke skrbi od 15. travnja 1958.?
 2. Treba li zabranu oglašavanja usluga oralne i dentalne skrbi smatrati „pravilom u vezi sa zdravstvenim i sigurnosnim aspektima proizvoda” u smislu članka 3. stavka 3. Direktive 2005/29?
 3. Treba li Direktivu 2005/29 tumačiti na način da joj se protivi nacionalna odredba u kojoj se detaljno navode zahtjevi u pogledu diskretnosti kojima mora udovoljavati natpis stomatološke ordinacije namijenjen javnosti, kao što je to članak 8.d Kraljevske odluke kojom se uređuje obavljanje stomatološke djelatnosti od 1. lipnja 1934.?
 4. Treba li Direktivu 2000/31 tumačiti na način da joj se protivi nacionalni zakon kojim se potpuno zabranjuje svako oglašavanje, bez obzira na to tko je njegov autor, usluga oralne i dentalne skrbi, uključujući komercijalno oglašavanje elektroničkim putem (internetska stranica), kao što je to slučaj s člankom 1. Zakona o oglašavanju u području stomatološke skrbi od 15. travnja 1958.?
 5. Kako treba tumačiti pojam „usluga informacijskog društva” koji je definiran u članku 2. točki (a) Direktive 2000/31 u kojemu se upućuje na članak 1. stavak 2. Direktive 98/34?
 6. Treba li članke 49. i 56. UFEU-a tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se zbog zaštite javnog zdravlja nalaže potpuna zabrana oglašavanja usluga stomatološke skrbi?”

O prethodnim pitanjima

Prvo do trećeg pitanja

- 21 Svojim prvim, drugim i trećim pitanjem, koje valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 2005/29 tumačiti na način da joj se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se zaštićuje javno zdravlje i ugled stomatološke struke, s jedne strane, općom i potpunom zabranom svakog oglašavanja koje se odnosi na pružanje usluga oralne i dentalne skrbi i, s druge strane, propisivanjem određenih zahtjeva u pogledu diskretnosti kad je riječ o natpisima stomatoloških ordinacija.
- 22 Kako bi se odgovorilo na ta pitanja valja najprije utvrditi predstavljaju li oglašavanja koja su predmet zabrane o kojoj je riječ u glavnom postupku, poslovnu praksu u smislu članka 2. točke (d) Direktive 2005/29 te podliježu li ona stoga pravilima propisanim potonjom direktivom (vidjeti analogijom presudu od 9. studenoga 2010., Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, EU:C:2010:660, t. 16.).
- 23 U tom pogledu, treba istaknuti da članak 2. točka (d) te direktive pojam „poslovna praksa” definira, koristeći osobito široku formulaciju, kao „svak[u] radnj[u], izostavljanje, tijek postupanja ili zastupanja, tržišno komuniciranje uključujući oglašavanje i stavljanje proizvoda na tržište koje izvrši trgovac, a u izravnoj je vezi s promocijom, prodajom ili dobavljanjem proizvoda potrošačima” (presuda od 9. studenoga 2010., Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, EU:C:2010:660, t. 17.).
- 24 Usto, sukladno članku 2. točki (c) navedene direktive, pojam „proizvod” sam po sebi odnosi se na svu robu ili usluge.
- 25 Iz toga proizlazi da oglašavanje usluga oralne i dentalne skrbi, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, bez obzira na to je li izvršeno objavom u reklamnim časopisima, na internetu ili posredstvom natpisa, predstavlja „poslovnu praksu” u smislu Direktive 2005/29.
- 26 S obzirom na navedeno, sukladno članku 3. stavku 3. te direktive, njezina primjena ne dovodi u pitanje pravila prava Unije ili nacionalnog prava u vezi sa zdravstvenim i sigurnosnim aspektima proizvoda.
- 27 Nadalje, valja istaknuti da u skladu s člankom 3. stavkom 8. navedene direktive, njezina primjena ne dovodi u pitanje deontološka pravila postupanja ili druga specifična pravila koja uređuju regulirane profesije s ciljem održavanja visokih standarda poštenja pripadnika tog zanimanja, koje im države članice mogu uvesti u skladu s pravom Unije.
- 28 Iz te odredbe stoga proizlazi da učinak Direktive 2005/29 nije dovođenje u pitanje nacionalnih pravila u vezi sa zdravstvenim i sigurnosnim aspektima proizvoda ili u vezi sa specifičnim odredbama koje uređuju regulirane profesije.
- 29 Međutim, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se nacionalnim zakonodavstvom o kojem je riječ u glavnom postupku, to jest člankom 1. Zakona o oglašavanju u području stomatološke skrbi od 15. travnja 1958. i člankom 8.d Kraljevske odluke kojom se uređuje obavljanje stomatološke djelatnosti od 1. lipnja 1934., štiti i javno zdravlje i ugled stomatološke struke, tako da ono potpada pod članak 3. stavke 3. i 8. Direktive 2005/29.
- 30 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo, drugo i treće pitanje valja odgovoriti tako da Direktivu 2005/29 treba tumačiti na način da joj se ne protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se štiti javno zdravlje i ugled stomatološke struke, s jedne

strane, općom i potpunom zabranom svakog oglašavanja koje se odnosi na pružanje usluga oralne i dentalne skrbi i, s druge strane, propisivanjem određenih zahtjeva u pogledu diskretnosti kad je riječ o natpisima stomatoloških ordinacija.

Četvrto i peto pitanje

- 31 Svojim četvrtim i petim pitanjem, koje valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 2000/31 tumačiti na način da joj se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje usluga oralne i dentalne skrbi, tako što se njime zabranjuje bilo koji oblik komercijalnog priopćavanja elektronskim sredstvom, uključujući i internetsku stranicu koju je izradio stomatolog.
- 32 U tom pogledu, valja istaknuti da je u članku 8. stavku 1. te direktive navedeno načelo prema kojem države članice moraju osigurati da je dopušteno korištenje komercijalnih priopćavanja koja čine u cijelosti ili djelomično uslugu informacijskog društva koju pruža član regulirane profesije.
- 33 Iz članka 2. točke (g) Direktive 2000/31, u vezi s člankom 1. točkom (f) Direktive 92/51, na koji upućuje prvonavedena odredba, proizlazi da se „reguliranom strukom” mora smatrati, osobito, profesionalna djelatnost čiji su pristup ili obavljanje, na temelju zakonskih ili drugih propisa, uvjetovani posjedovanjem dokaza o formalnoj osposobljenosti ili potvrde kompetencije.
- 34 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je u Belgiji stomatološka struka regulirana struka u smislu članka 2. točke (g) Direktive 2000/31.
- 35 Usto, primjenom članka 2. točke (a) Direktive 2000/31, u vezi s člankom 1. točkom 2. Direktive 98/34, pojam „usluge informacijskog društva” uključuje „svak[u] uslug[u] koja se obično pruža uz naknadu, na daljinu, elektronskim sredstvima te na osobni zahtjev primatelja usluga”.
- 36 U uvodnoj izjavi 18. Direktive 2000/31 precizirano je da pojam „usluge informacijskog društva” obuhvaća široki raspon gospodarskih djelatnosti koje se odvijaju na internetu i da one nisu isključivo ograničene na usluge za koje se ugovori sklapaju na internetu već se odnose, pod uvjetom da predstavljaju gospodarsku djelatnost, i na usluge za koje oni koji ih primaju ne plaćaju naknadu, kao što su usluge kojima se putem interneta nude informacije ili komercijalna priopćavanja.
- 37 U tim okolnostima valja zaključiti da oglašavanje putem interneta može predstavljati uslugu informacijskog društva u smislu Direktive 2000/31 (vidjeti u tom smislu presudu od 15. rujna 2016., *Mc Fadden*, C-484/14, EU:C:2016:689, t. 41. i 42.).
- 38 Nadalje, u članku 2. točki (f) te direktive precizirano je da pojam „komercijalno priopćenje” obuhvaća, među ostalim, svaki oblik priopćenja namijenjen promidžbi, izravno ili neizravno, usluga osoba koje se bave reguliranom profesijom.
- 39 Iz toga proizlazi da oglašavanje koje se odnosi na usluge oralne i dentalne skrbi, koje se vrši posredstvom internetske stranice koju je izradio član regulirane profesije, predstavlja komercijalno priopćavanje koje čini u cijelosti ili djelomično uslugu informacijskog društva u smislu članka 8. Direktive 2000/31.
- 40 Stoga, valja zaključiti da ta odredba pretpostavlja, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 50. svojeg mišljenja, da države članice moraju osigurati načelnu dopuštenost takvih komercijalnih priopćavanja.

- 41 U tom pogledu valja istaknuti da se suprotno tumačenje koje je predložila Europska komisija, a prema kojem navedena odredba obuhvaća isključivo oglašavanje koje pruža član regulirane profesije kada postupi kao pružatelj usluga oglašavanja na internetu, ne može prihvatiti, s obzirom na to da bi posljedica takvog tumačenja bila pretjerano smanjenje dosega navedene odredbe.
- 42 Naime, valja podsjetiti da je cilj članka 8. stavka 1. Direktive 2000/31 omogućiti članovima regulirane profesije da se koriste uslugama informacijskog društva kako bi promicali svoje djelatnosti.
- 43 Imajući u vidu prethodno navedeno, iz te odredbe proizlazi da se komercijalna priopćavanja, poput onih navedenih u točki 39. ove presude, mogu dopustiti samo pod uvjetom poštovanja pravila struke posebno u pogledu, među ostalim, nezavisnosti, dostojanstva i poštenja dotične regulirane profesije, kao i profesionalne tajne i pravednosti kako prema strankama tako i prema ostalim članovima te struke.
- 44 Stoga, pravilima struke koja se spominju u toj odredbi ne može se, a da se pritom ne isključi njezin koristan učinak i ne stvori zapreka postizanju cilja čijem ostvarenju teži zakonodavac Unije, općenito i potpuno zabraniti svaki oblik oglašavanja na internetu koje je namijenjeno promicanju djelatnosti osobe koja se bavi reguliranom profesijom.
- 45 To je tumačenje potkrijepljeno činjenicom da je člankom 8. stavkom 2. Direktive 2000/31 predviđeno da države članice i Komisija moraju poticati uspostavu kodeksa ponašanja čiji cilj nije zabraniti tu vrstu oglašavanja, već precizirati informacije koje se mogu dati u svrhu komercijalnih priopćavanja, uz poštovanje tih pravila struke.
- 46 Iz toga proizlazi da iako sadržaj i oblik tih komercijalnih priopćavanja iz članka 8. stavka 1. Direktive 2000/31 mogu biti valjano uređeni pravilima struke, takva pravila ne mogu sadržavati općenitu i potpunu zabranu takve vrste priopćavanja.
- 47 Isto vrijedi i za nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, koje se primjenjuje samo na stomatologe.
- 48 Naime, valja istaknuti da zakonodavac Unije nije isključio regulirane profesije iz primjene načela odobravanja komercijalnih priopćavanja na internetu iz članka 8. stavka 1. Direktive 2000/31.
- 49 Stoga, iako ta odredba dopušta da se vodi računa o posebnostima zdravstvenih struka prilikom utvrđivanja pravila struke koja se na njih odnose, uređujući, ako je to potrebno strogo, oblike i načine komercijalnih priopćavanja na internetu koji se u navedenoj odredbi spominju osobito u cilju jamčenja da se ne dovede u pitanje povjerenje pacijenata prema tim profesijama, ostaje činjenica da se tim pravilima struke ne može valjano općenito i potpuno zabraniti svaki oblik oglašavanja na internetu namijenjenog promicanju djelatnosti osobe koja se bavi takvom profesijom.
- 50 S obzirom na prethodna razmatranja, na četvrto i peto pitanje valja odgovoriti tako da Direktivu 2000/31 treba tumačiti na način da joj se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje koje se odnosi na usluge oralne i dentalne skrbi, tako što se zabranjuje svaki oblik komercijalnih priopćavanja elektronskim putem, uključujući i internetsku stranicu koju je izradio stomatolog.

Šesto pitanje

- 51 Svojim šestim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članke 49. i 56. UFEU-a tumačiti na način da im se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje usluga oralne i dentalne skrbi.

- 52 Najprije treba istaknuti da, s obzirom na odgovor na četvrto i peto pitanje, valja smatrati da se šesto pitanje u konačnici odnosi na sukladnost takvog nacionalnog zakonodavstva s člancima 49. i 56. UFEU-a, s obzirom na to da se njime zabranjuje oglašavanje koje se ne provodi putem usluga informacijskog društva.

Dopuštenost

- 53 Sukladno ustaljenoj sudskoj praksi Suda, odredbe Ugovora kojima se jamče slobode kretanja nisu primjenjive na situaciju čiji su svi elementi ograničeni na jednu državu članicu (vidjeti u tom smislu, osobito, presude od 21. listopada 1999., Jägerskjöld, C-97/98, EU:C:1999:515, t. 42., i od 11. srpnja 2002., Carpenter, C-60/00, EU:C:2002:434, t. 28.).
- 54 Točno je da se glavni postupak odnosi na kazneni progon koji je poduzet protiv stomatologa, belgijskog državljanina s poslovnim nastanom u Belgiji, koji obavlja djelatnost u toj državi članici.
- 55 Međutim, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da jedan dio pacijenata L. Vanderborgha dolazi iz drugih država članica.
- 56 Sud je već presudio da činjenica da se dio pacijenata sastoji od građana Unije iz drugih država članica, može predstavljati prekogranični element koji pretpostavlja primjenu odredbi Ugovora kojima se jamče slobode kretanja (vidjeti, u tom smislu presudu od 11. lipnja 2015., Berlington Hungary i dr., C-98/14, EU:C:2015:386, t. 25. i 26.).
- 57 Slijedom toga treba zaključiti da je šesto pitanje dopušteno.

Meritum

- 58 Valja podsjetiti da, kada se nacionalna mjera odnosi ujedno i na slobodu poslovnog nastana i slobodu pružanja usluga, Sud ispituje predmetnu mjeru načelno samo s obzirom na jednu od tih dviju sloboda, ako se u okolnostima glavnog postupka pokaže da je jedna od njih posve sporedna u odnosu na drugu te da joj može biti pridružena (presuda od 26. svibnja 2016., NN (L) International, C-48/15, EU:C:2016:356, t. 39. i navedena sudska praksa).
- 59 Doista, to vrijedi za predmetni slučaj.
- 60 Naime, budući da se prekogranični element na temelju kojeg se mogu primijeniti odredbe Ugovora kojima se jamče slobode kretanja sastoji u tome da se korisnici usluga nastanjeni u drugoj državi članici premještaju (vidjeti u tom smislu presudu od 11. lipnja 2015., Berlington Hungary i dr., C-98/14, EU:C:2015:386, t. 26.), na šesto pitanje valja odgovoriti s obzirom na članak 56. UFEU-a.
- 61 U tom pogledu, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se ograničenjima slobode pružanja usluga moraju smatrati sve mjere koje zabranjuju, ometaju ili umanjuju privlačnost korištenja te slobode (vidjeti u tom smislu presude od 17. srpnja 2008., Corporación Dermoeestética, C-500/06, EU:C:2008:421, t. 32.; od 22. siječnja 2015., Stanley International Betting i Stanleybet Malta, C-463/13, EU:C:2015:25, t. 45., te od 28. siječnja 2016., Laezza, C-375/14, EU:C:2016:60, t. 21.).
- 62 Također treba posebno podsjetiti da pojam „ograničenje” obuhvaća mjere koje usvoji jedna država članica koje, iako jednako primjenjive, utječu na slobodno kretanje usluga u drugim državama članicama (presuda od 12. rujna 2013., Konstantinides, C-475/11, EU:C:2013:542, t. 45. i navedena sudska praksa).

- 63 Nacionalno zakonodavstvo kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje određene djelatnosti takve je naravi da može ograničiti mogućnost osoba koje obavljaju tu djelatnost da se predstave svojim potencijalnim strankama te da promiču usluge koje nude potonjima.
- 64 Slijedom toga, treba zaključiti da to nacionalno zakonodavstvo dovodi do ograničavanja slobodnog pružanja usluga.
- 65 Što se tiče opravdanja za takvo ograničenje, nacionalne mjere koje bi mogle ograničiti uživanje temeljnih sloboda zajamčenih Ugovorom mogu se opravdati jedino time da teže ostvarivanju cilja od općeg interesa, da su prikladne za ostvarenje toga cilja i da ne prelaze ono što je nužno za postizanje zadanog cilja (presuda od 12. rujna 2013., Konstantinides, C-475/11, EU:C:2013:542, t. 50. i navedena sudska praksa).
- 66 U konkretnom slučaju, sud koji je uputio zahtjev upozorio je na to da je cilj nacionalnog zakonodavstva o kojem je riječ u glavnom postupku zaštita javnog zdravlja i ugleda stomatološke struke.
- 67 U tom pogledu, valja navesti da je zaštita zdravlja jedan od ciljeva koji se mogu smatrati važnim razlozima u općem interesu koji mogu opravdati ograničavanje slobodnog pružanja usluga (vidjeti u tom smislu presude od 10. ožujka 2009., Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, t. 46., i od 12. rujna 2013., Konstantinides, C-475/11, EU:C:2013:542, t. 51.).
- 68 Nadalje, u odnosu na važnost odnosa povjerenja koji mora postojati između stomatologa i njegova pacijenta, valja navesti da zaštita ugleda stomatološke struke također može predstavljati takav važan razlog u općem interesu.
- 69 Učestalo korištenje oglašavanja ili izbor agresivnih promidžbenih poruka, ili čak poruka koje pacijente mogu dovesti u zabludu glede ponuđene skrbi, može, narušavanjem ugleda stomatološke struke, pogoršanjem odnosa između stomatologa i njihovih pacijenata te pogodovanjem pružanju neprikladnih ili nepotrebnih usluga skrbi, štetiti zaštiti zdravlja te dovesti u pitanje ugled stomatološke struke.
- 70 U tom kontekstu, općom i potpunom zabranom oglašavanja može se zajamčiti postizanje ciljeva čijem se ostvarenju teži, tako da se stomatolozima onemogućí bilo kakva uporaba oglašavanja ili promidžbenih poruka.
- 71 U odnosu na nužnost ograničavanja slobodnog pružanja usluga, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, mora se voditi računa o činjenici da su zdravlje i život ljudi na prvom mjestu s obzirom na dobra i interese koje Ugovor štiti i da je načelno na državama članicama da se odluče za razinu zaštite javnog zdravlja koju žele postići kao i za način na koji je žele doseći. Budući da se to može razlikovati od jedne države članice do druge, državama članicama valja priznati marginu prosudbe (vidjeti u tom smislu presude od 2. prosinca 2010., Ker-Optika, C-108/09, EU:C:2010:725, t. 58., i od 12. studenoga 2015., Visnapuu, C-198/14, EU:C:2015:751, t. 118.).
- 72 Imajući u vidu navedeno, valja navesti da bez obzira na tu marginu prosudbe, ograničenje koje proizlazi iz primjene nacionalnog zakonodavstva o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje usluga oralne i dentalne skrbi, nadilazi ono što je potrebno za postizanje ciljeva kojima teži to zakonodavstvo, koji su navedeni u točki 66. ove presude.
- 73 Naime, sve promidžbene poruke koje su zabranjene tim zakonodavstvom ne mogu same po sebi proizvesti učinke koji su suprotni tim ciljevima navedenima u točki 69. ove presude.

- 74 Nadalje, u tom je pogledu važno istaknuti da je, iako je Sud u točki 57. presude od 12. rujna 2013., Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542), već utvrdio usklađenost s člankom 56. UFEU-a nacionalnog propisa kojim se zabranjuje oglašavanje medicinskih usluga čiji je sadržaj u suprotnosti s profesionalnom etikom, potrebno utvrditi da zakonodavstvo o kojem je riječ u glavnom postupku ima znatno širi doseg.
- 75 U tim okolnostima, valja navesti da bi se ciljevi kojima teži zakonodavstvo o kojem je riječ u glavnom postupku mogli postići manje ograničavajućim mjerama, kojima bi se propisalo, ako je to potrebno strogo, oblike i načine na koji stomatolozi mogu valjano koristiti sredstva komuniciranja a da im se pritom općenito i potpuno ne zabrani svaki oblik oglašavanja.
- 76 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na šesto pitanje valja odgovoriti tako da članak 56. UFEU-a treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje koje se odnosi na pružanje usluga oralne i dentalne skrbi.

Troškovi

- 77 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

1. Direktivu 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća (Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi) treba tumačiti na način da joj se ne protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se štiti javno zdravlje i ugled stomatološke struke, s jedne strane, općom i potpunom zabranom svakog oglašavanja koje se odnosi na pružanje usluga oralne i dentalne skrbi i, s druge strane, propisivanjem određenih zahtjeva u pogledu diskretnosti kad je riječ o natpisima stomatoloških ordinacija.
2. Direktivu 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) treba tumačiti na način da joj se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje koje se odnosi na usluge oralne i dentalne skrbi, tako što se zabranjuje svaki oblik komercijalnih priopćavanja elektronskim putem, uključujući i internetsku stranicu koju je izradio stomatolog.
3. Članak 56. UFEU-a treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se općenito i potpuno zabranjuje svako oglašavanje koje se odnosi na pružanje usluga oralne i dentalne skrbi.

Potpisi